

VPRAŠANJE ZA »MILIJON EVROV«: KAKO PRISPEVATI K VEČJI MOTIVACIJI NAŠIH UČENCEV?

Zadnji rezultati mednarodne raziskave PISA nam sporočajo nekaj zelo dobrih, a tudi nekaj zelo slabih novic. Slovenski učenci in učenke, ki so bili vključeni v raziskavo, ob sicer nadpovprečnih bralnih dosežkih izražajo podpovprečne rezultate npr. glede ravni zadovoljstva v branju in glede zaznavanja opore s strani učitelja (pri pouku slovenščine), najnižje rezultate (ob upoštevanju vseh vključenih 79 držav) pa glede zaznavanja učiteljevega navdušenja pri poučevanju in glede pogostosti povratne informacije o napredku pri pouku slovenščine s strani svojega učitelja. Slovenski učenci in učenke so v primerjavi z vrstniki iz preostalih držav poročali tudi o najnižji pogostosti zaznavanja lastnih pozitivnih čustev, ponosa in radosti. Približno 35 odstotkov slovenskih učencev in učenk je poročalo, da so pogosto ali vedno žalostni, dobra polovica pa, da se pogosto ali vedno počutijo zaskrbljene (povzeto po <https://www.pei.si/sporocilo-za-medije-rezultati-mednarodne-raziskave-pisa-2018/>).

Cinični komentator bi lahko dejal, da do nadpovprečnih rezultatov prideš z velikim naporom, stranska škoda pri tem pa so slabo počutje, stres, občutek obremenjenosti in zaskrbljenost. Pač ne moreš imeti vsega! Z drugimi besedami: učenci niso v šoli zato, »da se imajo 'fajn', ampak da trdo delajo in dobro znajo«.

Ta površna razlaga pade, ko soočimo rezultate na postavkah dobrega počutja nekaterih drugih držav, po dosežkih na področju znanja primerljivih ali celo bolj uspešnih, ki jim uspeva pri učencih vzdrževati dobre občutke ob izvrstnih dosežkih. Še več: vrsta raziskav kaže, da je ravno dobro počutje učencev eden od vidikov, ki lahko pomembno prispeva k večji učni zavzetosti in visokim dosežkom. Seveda pri tem z dobrim počutjem ne mislimo na lagodnost, pasivnost ali čutno ugodje, marveč na učinek vključenosti v dejavnost, v kateri učenci vidijo smisel, so vanjo aktivno vključeni, imajo možnost prispevati, vplivati in medsebojno sodelovati. Dobro se tudi počutijo, če imajo občutek, da do njih gojimo ustrezno visoka in realistična pričakovanja. In pa: če vedo, da bodo kos izzivom in da bodo prejeli ustrezno

podporo. Pa tudi, da ne šteje le rezultat, ampak tudi vmesna prizadevanja v procesu. Pri tem je senzibilna, ustrezno izbrana in odmerjena učiteljeva podpora nenadomestljiva. O tem, kako pomembni so za učno zavzetost in uspešnost dobri odnosi učitelja z učenci, med drugim pri nas pišejo Peklaj in Pečjak v delu Psihosocialni odnosi v šoli (2015) ter Košir v knjigi Socialni odnosi v šoli (2013), številne raziskovalne ugotovitve pa prinaša tudi znamenita Hattiejeva metaštudija Visible Learning (2008).

V takih okoliščinah se lahko imajo učenci »fajn«, ker so vključeni in zavzeto delajo, ker se jih podpira in sprejema in ker vlada spoštljiva in spodbudna klima. In v takih razmerah jim ni težko vlagati tudi naporov, ki so potrebni za kakovostne dosežke, ki pa jih ne občutijo kot obremenjenost, ampak kot izziv. In zato lahko dobro znajo in so pri tem tudi zadovoljni.

Verjetno ne moremo dovoljkrat ponoviti, da na te izzive, vključno z uvodnim – kako prispevati k večji motivaciji in učni zavzetosti –, preverjeno odgovarja pristop formativnega spremljanja. Kot smo že večkrat navajali, le-ta gradi na »glasu učenca«, na njegovi vključenosti pri opredeljevanju

namenov učenja, dokazov o znanju in kriterijev za njihovo kakovost, na samopresojanju in samouravnavanju (učenja), pa tudi na sodelovalnem učenju in vrstniškem preverjanju. Formativno spremljanje prispeva h kulturi uspešnosti in kakovostnih dosežkov. Temelji na visokih pričakovanjih, a individualiziranem, ustrezno »odmerjenem« podpiranju učencev pri doseganju teh pričakovanj oz. z drugimi besedami, na skrbi za učenje z razumevanjem in za razumevanje ter vzgajanju k poglobljenemu razmišljanju in prevzemanju odgovornosti za svojo učno pot.

V naši reviji zato formativnemu spremljanju tokrat ponovno namenimo pozornost, saj menimo, da ponuja še veliko neizkoriščenih možnosti in priložnosti. Zanimivo je, da so učitelji na študijskih skupinah, ki jih izvaja Zavod RS za šolstvo, izrazili prav potrebo po znanjih in strategijah, ki bi jim pomagali prispevati k večji motivaciji učencev. Na istih študijskih skupinah so spoznavali elemente formativnega spremljanja. Torej nismo več tako daleč vsaksebi: samo povezati je še treba potrebo s ponujenim pristopom! Kako to uspeva tistim, ki so v tem že večji, si lahko preberete v tokratni številki.